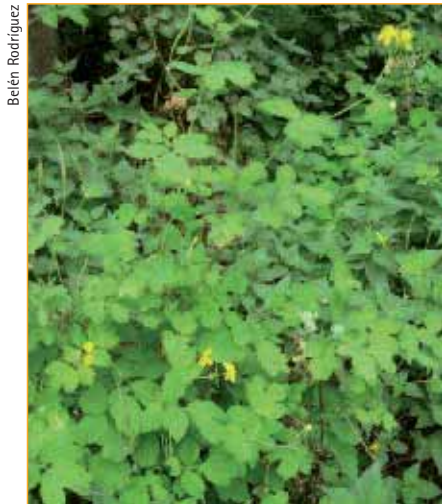


A HERBA DA ANDORIÑA

M^a Xosé Castro e Gemma Pérez



Belén Rodríguez

A celidonia é unha herba que abunda á beira dos camiños ou nos valados.

Como moitas outras herbas disimula o seu valor dende a modesta posición de habitante á beira dos camiños. Herba da andoriña, celidonia, ceruda, herba leiteira ou herba das verrugas son algúns dos nomes que se lle asignan. A comunidade científica bautizouna como *Celidonium majus*. *Chelidonia* quere dicir en grego andoriña, pois aparece no tempo en que estes inquedos paxaros son chegados a Europa, e seca na época en que emigran a países máis cálidos.

Asemade existe a crenza popular que cando os pitiños das andoriñas nacían sen vista ou ben quedaban cegos nos primeiros días, as nais curábanlle os ollos con ramiñas de celidonia. Aínda que para moitos autores isto forma parte do inventario popular e nada ten de certo.

A celidonia non se atopa en zonas moi soleadas ou secas, prefire antes ocupar lugares ben sombreados, sendo moi habitual vela ao lado de construcións rurais ou ao pé de valados. Florece de maio a outubro, amosando numerosas flores da cor do sol, con catro pétalos de aspecto fráxil en forma de cruz. Os froitos resultantes son casulos alongados, irregulares e rematados en punta que gardan unha mancha de brancas e pequenas sementes. As formigas gostan moito delas, axudando a dispersalas co seu desfile avituallador.



Belén Rodríguez

Florece de maio a outubro e as súas flores son chamativamente amarelas e en forma de cruz.

As follas son divididas e cos bordos irregulares. Comparábeis a un ceo de nubes debuxadas por unha man infantil. Os talos están recubertos por unha peluxe branca que é máis abundante nas partes baixas e vaise facendo cada vez máis escasa nas ramas altas.

Polas súas vexetais veas circula un mesto líquido dourado. Amareliña sabia moi rica nun alcaloide: a quelidonina. Este zume ten un sabor acre e picante, moi desagradábel. O uso terapéutico recoméndase de xeito externo soamente, resultando tóxico por vía dixestiva. É perfectamente capaz de facer desaparecer a máis fea verruga da pel e tratar eficazmente os callos e as durezas dos pés.

A aplicación sobre a verruga deberá facerse tres veces ao día coa sabia fresca resultante de cortar unha ramiña. Sobre a espulla aparecerá logo unha costriña negra e irá pouco a pouco cauterizándose, grazas a que inhibe a división celular.

Tamén se lle atribúe unha lixeira acción sedante local e os nosos avós a teñen usado como emplasto externo na zona do fígado e da vesícula biliar para tratar doenzas de tipo hepático. Se ben esta propiedade non está de todo demostrada.

As raíces teñen unha boa concentración de principios activos. A finais do verán será o mellor momento para reco-

llela, podendo conservala nun tarro de cristal, mergullada en vinagre. Se o que se quere é aproveitar a parte aérea entón é preferíbel recollela na tempada anterior á floración.

Cando pase por un sendeiro, lector ou lectora, un camiño ou unha verea non a mire con desdén, non a esmague, non a escache... pense que é unha valiosa planta que contén sangue real... A "princesa Celidonia" (si, este nome de conto non lle cae nada mal) que vive tragando pó preto do chan, vítima dun feitizo hai moito, moito tempo. Resignada e destinada *per seculum* a curar verrugas de narices de bruxas, aquelas mesmas bruxas rexoubeiras e antimonárquicas que a enmeigaron.



Belén Rodríguez

A quelidonina, substancia que circula polos seus talos, úsase para eliminar verrugas e as durezas dos pés.